

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 24. 25.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

§. 5. De quo filii hominis aduentu loquatur inter doctores, controuersum est. Triplex sententia. Prima, agere eum de gratio aduentu, & dicere, non consummaturas ciuitates Israel donec ipse auxilio veniat, ac adiuet, ac sensum esse, se ad singulas vrbes venturum ante, quam omnes absoluant. Hæcideo minus mihi probatur, quod hac in missione persecutionibus agitati non sint, nec fugerint. Alii de aduentu solenni in vrbem Ierosolymitanam: quod eadem ratione refutatur.

Itaque de Domini aduentu, qui erit in extremo iudicio, sermo est. Agitur enim de persecutione quæ futura erat ætate Apostolorum, & sequentibus sæculis, cum fratres, filii, & parentes se mutuo sunt tradituri, de quæ fuga multorum, quibus nunquam deerunt vrbes Iherusalem quæ latibula præbent.

VERSUS 24. 25.

Non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum. Sufficit discipulo, vt sit sicut magister eius. Et seruo, sicut Dominus eius, si patrem familias Beelzebub vocauerunt; quanto magis domesticos eius?

QUESTIO I.

An non discipulus melior magistro?

§. 1. Constat ex Thalmudistis apud Hebræos pro uerbium fuisse; cuius sensus est, discipuli quæ quidem discipulus est, non esse meliorem conditionem, quam sit eius magistri; Christus tamen absolute id de se pronunciat; nemo enim illi par est, nemo secundus. S. Irenæus aduersum hæreses l. 5. c. 31. ex eo probat nobis definitum à Deo tempus resurrectionis seruandum esse, quia & Christus sustinuit, donec resurrexerit. Nemo enim, inquit, est discipulus super magistrum; perfectus autem omnia erit, sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinuit à Patre resurrectionis sua tempus, (quod & per totum manifestum est) post triduum resurgens assumptus est. Si & nos sustinere debemus definitum à Deo resurrectionis nostre tempus, prænuñtatum à prophetis, & sic resurgentes assumpti, quotquot Dominus ad hoc dignos habuerit.

§. 2. Ceterum hinc Iudaicum reducebat; Iesus enim legales caerimonia obseruauit, non ergo meliore conditione eius discipuli esse debent. Ita Epiph. de Cæstibus seruauit quidem ille caerimonia ut probas esse, atque à Deo institutas ostenderet, ne etiam infirmis scandalum præberet, nō tamen suos obligari uoluit, quia accedente luce umbras fugauit. Ita nihil est quod hæretici non conuertant in suam perniciem.

§. 3. Melius ex verbis adiunctis Christum esse Deū demonstrat Athanasius de æterna substantia filii & Spiritus sancti, contra Sabell. Alibi rursum, inquit, Dominus se paternæ familiæ ostendit, utpote vnicus filius: si patrem familiæ Beelzebub nuncupauerunt, quanto magis domesticos nuncupauerunt? Quapropter Iesum Christum Deum esse qui Dominus sit uiuersorum cuius manifestum est. Atque ibi tum ait: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum, (continuo subinfert, quibus patrem suum intelligat) sed qui facit uoluntatem patris mei qui in celo est. Habes igitur filium, habes patrem, ne extrinsecus diuinitatem: Natura enim distincti non sunt, neque item, qui de duobus loquitur, ab alieno genitum à genitore.

Adami Conzen in Enang. Tom. I.

VERSUS 26. 27.

Ne ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum, quod non reuelabitur: & occultum, quod non sciatur. Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine. Et quod in aure auditis, prædicare super tecta.

QUESTIO I.

Quomodo v. 26. & 27. sensu cohercant?

§. 1. Difficile multis uisum, conciliare illa: Ne ergo timueritis, causam enim subiungit: nihil enim opertum quod non reuelabitur. Ne aliorum opiniones adferendo in te quæ mihi clarissima uidentur, moram faciam, breuiter sic explico. Duas persecutionis partes proposuit, quæ connexæ fuerunt, calumnias, falsas accusationes; & tormenta, cruciatibusque corporum, qui tum uehementer contristant, cum uolenter & contumeliose, sed tamen quasi optimo iure inferuntur, supplicis enim ludibria adduntur: ut miseri videantur, nec miserescentes, contra uerumque malum Apostolos præceptor munit. Primo ne calumniis afflicti animo cadant; si enim patrem familiæ, ducem, dominum, Deum ita conuictiati sunt, ut Beelzebub, hoc est, principem demonum seu tæternum esse dicerent, non debent eorum timere maledicta, discipuli, serui, filii: à patris inimicis laudari probrosum est, amari, suspectum; deinde nec timere incommoda, quæ dominus pertulit; ne ergo inquit timueritis eos, et si ueneficos, imo dæmonas uocitent, persequanturque, Beelzebub per contemptum uocatum Deum muscarum à Iudæis credo. Non tamen nomen ipsum erat contemptibile, 4. Regum. 1. 2. Ochozias enim nuncios mittit, ite & consilite Beelzebub deum Accaron; quem certe contumeliæ causa ita non uocabat, à quo uaticinium expectabat, quem Deo Israelis impie præferebat.

Quamquam cognomina probrosa uideo aliquando sine contumelia usurpata esse. Ita Prolo maus dicacitate Egyptiorum *Phonias* vocabatur, hoc est, internum & crassum intestinum, in quod faeces recipiuntur, quod obesus abdominis instar factus esset. Ille tamen nummos in inscriptione eius nominis inscripsit; uidemus quoque nobiles Romæ familias ex uitiis nomina usurpasse, ut Labeones, Frontones, Nafones, Vari, Planci dicerentur, ita fieri potuit, ut nomen ex probro inditum, tandem commune esset, & apud cultores idoli daretur laudi. Verum ut ad institutum redeam. Nolite timere ne Euangelio obster infamia. Ea enim tantummodo nocet, quamdiu ueritas in occulto lateret, tandem reuelabitur uestra innocentia, & aduersariorum nequitia. Omnia enim occulta in lucem producet iustus iudex. Dixit olim Pindarus, ὅτ' ἐλέγχεον μόνον ἀνθρώπων ἐνταυθα μόνον ἔσται. Veritatem firmam à tempore solo ostendit. In hac quidem uita non omnium rerum, in illa die etiam omnium omnino cogitationum. Nunc interdum nō δυνάμει καὶ πῶν ἀνθρώπων βιάζεται, ut dicebat Simonides, opinio etiam aliquando ueritatem uolenter premit. Verum cito discussa nebula pura in luce æternæ iustitiæ resurgit.

§. 2. Hinc aliam conclusionem infert. Quod etiam in aule auditis prædicare super tecta. Ne uimere hebraeorū conuicta, ne timidis euangelizet. Veritas ipsa vincet, & uos defendet. Tecta plana, & loricata erant,

Matthias Guntz
in
Euangelia
Cvi
18

Deuter. 22. 8. Prædicare super tecta, parcemia erat, quum publice res promulgabatur. Quod ad lectionem attinet monet Luc. Brugenſis nonnullam diuerſitatem fuiſſe.

VERSVS 28.

Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius time eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.

QVÆSTIO I.

Quæ mala Christianis timenda ſint?

Mors temporaria non timenda.

§. 1. **D**E conuictis, & ſiniſtra fama contemnenda dixit; nunc de cruciatu agit, & morte, & contra eorum metus operoſius illos munit. Maiorem enim horrorem incuriunt tormenta, & mortes, quam verba. Ratio eſt egregia. Non eſt ille timendus, qui in vitam corporis, alioqui dimittendam, poteſtatem exercet, ſed ille, qui & corpus occidere, & animam perdere poteſt, & corpus in gehennam. Tyranni crudelitas diu ſeruare non poteſt; ſi atrociam iubeat, cito deficit corporis imbecillitas, in animum ius ille nullum habet, at Deus, ſi eum negaueritis, & animam, & corpus æterno ſupplicio addicere poteſt.

Medicorum atheiſmus.

§. 2. Hinc medicorum quorundam inſania confutatur, qui Galenum ſecuti, ut arbitrantur, animam nihil reſeruat quandam, ſeu qualitatum miſturam, & con-temperationem exiſtimant. Si enim perdi, & cruciari anima poteſt, ſubſtantia viua eſt, nec à corpore dependens. Corpus igitur occidunt illi quidem, animam minime, quæ tamen ſi reſeruat eſſet, & corporis qualitas, eo in puluerem redacto euaneſceret. Optime S. Cyprian. Ep. 56. ad Tibaritanos. Venit, inquit, Antichriſtus, ſed & ſuperuenit Chriſtus. Grauat & ſauit inimicus, ſed ſtatim ſequitur Dominus paſſiones noſtras & vulnera vindictaturus. Iraſcitur aduerſarius & minatur, ſed eſt qui poſit de eius manibus liberare. Ille metuendus eſt, cuius iram nemo poterit euadere, ipſo præmonente & dicente: Ne timueritis eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.

Ultra mortem ſeruando non nocet occiſo, ſed ipſe ſe infamat.

Et in eundem ſenſum Athan. ad Antiochum q. 17. Vnde, ait, poteſt declarari, quod tempore mortis, non vna cum corpore moriatur anima quoque? ſic enim quidam opinantur. Reſponſio. Verbum Chriſti & Dei noſtri clariſime nos docet, quod corpus noſtrum mortale, & quod immortalis ſit anima noſtra. Inquit enim Chriſtus: Nemetatis ab iſtis qui occidunt corpus, animam vero non poſſunt occidere. Vnde conſtat quod anima hominis immortalis ſit, & à Deo exiſtat.

Opus eſt hiſce diſputationibus contra eos qui occulte impietatem inſillant, & atheiſmum. Si enim anima eſt temperatura, non eſt reſurrexio, perierunt omnia virtutum decora, & vitiolorum opprobria. Sunt hæc contra ipſam, qua nituntur Philoſophiam, verum ad nequitiam illis ſatis eſt, rem controuerſam feciſſe: ut ſi homines de virtutum præmiis, & vitiolorum pœnis dubios effecerint, faciant Dei contemptores. Audiant S. Ambroſi. l. 6. Exameron. Anima igitur noſtra ad imaginem Dei eſt. In hac totus eſt homo, quia ſine hac nihil eſt, ſed eſt terra & in terram reſoluetur. Denique ut ſcias quia ſine anima caro nihil eſt, Nolite, inquit, timere eos qui poſſunt corpus occidere, animam autem non poſſunt. Quid igitur in carne præſentis qui nihil amittis ſi carnem amiſeris? Sed illud time, ne animæ tuæ defrauderis auxilio. Quam enim debet homo commutationem pro anima ſua, in qua non exigua ſui portio, ſed totius humanæ vniuerſitatis ſubſtantia eſt. Hæc eſt per quam ceteris ſeruarum auumq, dominari animantibus: hæc eſt ad ima-

Homo ſine anima pulvis.

§. 1. **A**than. l. 3. contra Arianos probat Deum eſſe rerum etiam minimarum creatorem. Quod ſi, ait, Deum quaſi ſaſtidiolum dedignabundumq, creandi, vnum mandataxat ſilum condidiſſe velint, eique conditor reliqua deinde condenda mandaſſe quaſi vicario, & ſuccenturiato, id eſt indignum Numine in quo nihil eſt ſaſtus, & ab ipſo Dominoreſellitur, cuius ea verba ſunt: Nonne duo paſſeres aſſe veniunt? non tamen ne vnus quidem ex iſe in terram cadet ſine patre viſtro, qui eſt in cœlis.

ginem Dei corpus autem ad ſpeciem beſtiarum. In hac piæ diſtinctione imitationis inſigne, in illo cum ſeris ac belluis vile conſortium.

Quin & Tert. ex his verbis tam reſurrectionem, quam animæ immortalitatem aſſerit, de reſurr. c. 34. Porro autem recipimus animæ immortalitatem, ut perditæ non in interitum credatur, ſed in ſupplicium, id eſt, in gehennam. Et ſi ita eſt, iam non animam ſpectabit ſalus ſaluam, ſcilicet ſua natura per immortalitatem, ſed carnem potius, quam interibilem conſtat, apud omnes. Aut ſi & anima interibilis, id eſt non immortalis, quod & caro, iam & carni forma illa ex aquo proſpicere debet, proinde mortali & interibili, qua id quod perit, ſaluam ſaciurus eſt Dominus.

VERSVS 29. 30. 31.

Nonne duo paſſeres aſſe veniunt: & vnus ex illis non cadet ſuper terram ſine patre vſtro? Veſtri autem & capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere: multis paſſeribus meliores eſtis vos.

QVÆSTIO I.

Qualis Dei erga ſuos ſit prouidentia?

§. 1. **C**onſolationis efficacia, & ſuauiſ in eo maxime conſiſtit, quod certo nobis conſtet, niſi hil poſſe omnem Satanæ molitionem, aut impetum, niſi quantum diuina prouidentia permiferit. Loqui- tur enim de peculiani prouidentia, qua amicos ſuos dignatur, non quod aliarum rerum non etiam cognitionem directionemque habeat. Tertullianus ad ſolos electos reſtringit, l. de reſurr. carnis. Nam eſſi paſſeribus hoc non licet, ſed nos multis paſſeribus aſſiſtamus, eo quod cadentes reſurgamus. Quorum denique capillos capiti omnes numeratos aſſiſtamus ſaluos utique reſpiciunt, perituros enim quæ ratio in numerum redeſſet?

§. 2. Caluiniſ eam prouidentiam ſibi imaginatur, quæ omnem contingentiam tollat, & abſolutam omnium euentuum neceſſitatem inducat. Verum tam à ſuis, tam vero à Catholicis ſolide reſutatus eſt. Abſolutam ſane neceſſitatem Bertius etiam nondum Catholicus doctè fortiterque confutauit l. de apoſtaſia ſinctorum, & olim Auguſtinus. Deus enim nec prouidendo, nec videndo cogit eſſe quod prouidet, aut videt. Eodem modo arguitur Franc. Bröckeruſſiam ſi eſt prouidentia, inquit, ergo in vnâ partem omnia determinata, ergo abſolute neceſſaria. Reſpondent tamen Philoſophi & Theologi: prouidentiam non efficere vi neceſſario eueniat, niſi quorum cauſæ neceſſariæ ſunt, quæ vero cauſas habent cōtingentes, etiam contingenter, quamuis inſalubriter, euentura præuide. Itaq; cōtinua moderatione, & procuratione mundus gubernatur, cōditione variæ mortalibus proponuntur. Vide Athan. q. 70. ad Antiochum, & 101.

QVÆSTIO II.

An Deus minimarum rerum ſit creator?

§. 1. **A**than. l. 3. contra Arianos probat Deum eſſe rerum etiam minimarum creatorem. Quod ſi, ait, Deum quaſi ſaſtidiolum dedignabundumq, creandi, vnum mandataxat ſilum condidiſſe velint, eique conditor reliqua deinde condenda mandaſſe quaſi vicario, & ſuccenturiato, id eſt indignum Numine in quo nihil eſt ſaſtus, & ab ipſo Dominoreſellitur, cuius ea verba ſunt: Nonne duo paſſeres aſſe veniunt? non tamen ne vnus quidem ex iſe in terram cadet ſine patre viſtro, qui eſt in cœlis.

Si enim gubernat ſingula, ſi in numero tenet & paſſe-